

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 21. 9. 2017

Číslo: Ročník 27 (2017), Číslo 3

Sekce: Stalo se

Název článku: Literární výletování s Knihovnou Václava Čtvrta v Jičíně

Autor: Michaela Sehnalová

Zdroj: <http://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20170321>

Literární výletování s Knihovnou Václava Čtvrta v Jičíně

Michaela Sehnalová

Knihovna Václava Čtvrta v Jičíně pořádá pro veřejnost každoročně několik literárních výletů. Letos v květnu a červenci provedly jičínské knihovnice zájemce po okolí Jičina. Oba výlety byly věnovány především Josefu Váchalovi a Anně Mackové, kteří žili nedaleko Jičina v obci Studeňany.

V květnu jsme se vydali formou questingu na *Putování nekonečnou pávní s romadúrem v kapse*. Tento quest vytvořili jičínský občané a členové Váchalova spolku studeňanského. My se vydali po trase a hledali jsme zastávky spojené s Váchalovým životem. Nejprve jsme prošli Jičínem, kolem Koštofránku, Valdštejnského zámku, kde Váchal roku 1954 vystavoval, a Valdické brány, kde často sedával s Alešem Panochou. Pamětníci, kteří s námi na výlet vyrazili, na tehdejšího vězníka Panochu rovněž zavzpomínali. Následovala trasa lipovou alejí k Valdštejnské lodžii. Takřka detektivní pátrání si vysloužilo oblíbené místo Josefa Váchala a Anny Mackové, třešeň ve Studeňanech, kterou Macková často zobrazovala ve své tvorbě a pod kterou s Váchalem sedávali.

U domu, v němž Josef Váchal od roku 1940 až do své smrti roku 1969 žil a tvořil společně s Annou Mackovou, rovněž významnou grafičkou a malíčkou, jsme se zastavili o trochu déle a o Váchalovi si povídali. Základní informace podává i vitrina před domem. Váchal se narodil 23. 9. 1884 nedaleko Domažlic jako nemanželský syn Anny Váchalové a podučitele Josefa Šimona Aleše, bratrance Mikoláše Alše. Váchalův otec překládal a vydával okultní literaturu a do spiritistické společnosti přivedl i syna. Váchal se vyučil knihařem a na doporučení svého strýce se vzdělával i umělecky.

Váchal byl nejen malíř, ale také grafik, ilustrátor, sochař a řezbář, spisovatel a básník. Sám si typograficky upravoval svá díla. „*Po seznámení s anarchisty kolem časopisu Nový kult (S. K. Neumann, František Gellner, Jiří Mahen, Eduard Bass aj.) založil vlastní revui Kult mladých (s J. Reichmanem, B. Chlandou aj.) ... Byl spoluzakladatelem revue Veraikon (1912–37) a s dalšími vyznavači „nové spirituality“ (Emilem Pacovským, Františkem Koblihou, Janem Konůpkem a Janem Zrzavým) patřil ke členům výtvarné skupiny Sursum (1910) a stejnojmenného spolku (1911, s Emanuelem Fryntou, Marynou Alšovou, Rudolfem Medkem).*“ [1] Krátkodobě spolupracoval i s autory katolické moderny, jimž svými dřevoryty ilustroval knihy. Jakubu Demlovi ilustroval knihu básnických próz *Hrad smrti* (1912). Po odklonu od katolicismu se opět navrácí k spiritualismu.

V jeho díle se objevují prvky expresionismu, symbolismu i naturalismu, ovlivněn byl rovněž dekadencí. Snažil se o vlastní, zcela autentický umělecký projev, což při zpětném hodnocení můžeme potvrdit, neboť „*Váchal patří k nejsvébytnějším českým umělcům 20. stol.*“ [2] Nejslavnější dílo Josefa Váchala je bezesporu *Krvavý román* (poprvé 1924), který byl dokonce roku 1993 zfilmován.

Pro dokreslení všech informací o Váchalovi jsme navštívili místní váchalovskou expozici. Lidé z obce, kteří si chtějí umělce připomínat, zde vystavili sbírku všech předmětů, grafik i obrazů souvisejících s Josefem Váchalem a Annou Mackovou.

„*Existují dvě památky na Mistra Josefa Váchala, kromě jeho díla. První byla zřízena v červnu loňského roku [2007] ve Studeňanech, kde byla uspořádána výstava věnovaná tvorbě Josefa Váchala a Anny Mackové. Při této příležitosti byla odhalena u domu, kde Váchal téměř třicet let žil, i pamětní deska věnovaná oběma umělcům. Druhou památkou je jeho nenápadný hrob v nedaleké Radimi s křížem od Mistra dlouholetého plzeňského přítele Josefa Hodka s Váchalovým podpisem, který je vyryt do dřevěné tabulky. Tady v Radimi tedy skončila mnohostranná osobnost, projevující se svéráznou osobní filozofií ve velice rozsáhlém uměleckém díle, které lze podle odborníků jen velice těžko zařadit k jednotlivým uměleckým směrům,*“ [3] vzpomíná Josef Draslar, který se s Váchalem setkával jako malý kluk. My jsme se k radimskému hřbitovu také vypravili a prohlédli si místo odpočinku tak významné umělecké osobnosti.

Naše další kroky již směřovaly k nově zrekonstruované Valešově chalupě, kde obec zřídila místní knihovnu. Velmi citlivě zmodernizovala prostory historické stavby tak, aby chalupa neztratila svůj osobitý ráz, a zároveň byla plnohodnotně funkční jako výstavní a knihovní prostor. „*Historickou stopu nemůžeme objektu upřít. Namalovala ho už Anna Macková. Když jsem se dívala na snímky staré fary s došky, která se bourala v padesátých letech, tak jsem si neuměla představit, že bychom měli přijít i o nádherný podsíňový dům. V záměru nás nakonec podpořili i památkáři,*“^[4] uvedla v rozhovoru pro Jičínský deník starostka Zdeňka Brixová, která se nejvíce zasadila o prosazení rekonstrukce polorozpadlého podsíňového domu z poloviny 18. století.

V jičínské knihovně jsme přesvědčeni, že je důležité připomínat významné osobnosti regionu; mnohé navíc svým významem hranice regionu dávno překročily. Literatura je živá, neschovává se pouze na regálech v knihovnách, ale žije mezi lidmi. Jak lépe si připomenout slavného umělce než pohovořit s pamětníky, kteří se s ním setkali, či navštívit místo, kde umělec žil a které ho inspirovalo. Ve výletech za živou literaturou budeme proto pokračovat. A pokud budete chtít, přidejte se k nám.

Kontakt na autorku: sehnalova@knihovna.jicin.cz

Web knihovny: <http://knihovna.jicin.cz/>

---

[1] Josef Váchal. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. ÚČJ AV ČR, c2006-2011 [cit. 2017-07-25].

Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=887>

[2] Tamtéž.

[3] DRASLAR, Josef. Vzpomínka na Mistra Josefa Váchala. *Josef Váchal* [online]. [cit. 2017-07-25]. Dostupné z:

http://www.vachal.cz/dokumenty/Josef_Draslar-Vzpominka_na_mistra_JV.pdf

[4] KOVÁŘOVÁ, Iva. Číslo 41 žije! Stopa zůstává. *Jičínský deník*. 2015, roč. 24, č. 109. ISSN 1802-100X.